

Hvordan kan et menneske bli salig?

Lesetekster: Jesaja 49, vers 8-10 og Åp 5, vers 9-17

Evangelietekst: **Matteus evangeliet kapittel 5, vers 1-12**

Forberedelse:

Les alle tre tekstene høyt sammen. Les så evangelieteksten stille hver for dere. Ta en runde og nevnting dere la spesielt merke til, noe som gjorde spesielt inntrykk.

Spørsmål til samtale:

- Hva er den røde tråden i de tre tekstene denne søndagen?
- Hvilke assosiasjoner har du til ordet «salig»?
- Hvilken av saligprisningene betyr mest for dere? Hvorfor akkurat disse?
- Hvilke tradisjoner har dere knyttet til Allehelgensdag?
- Hvilke trosforbilder har dere? Hvem har vært viktige for troen deres og livet deres?
- Hvilket forhold har dere til skildringene av evigheten? Hva betyr denne siden av den kristne tro for dere?

Bønn:

Herre Jesus Kristus, takk for alle forbilder som har ledet oss til deg. Form oss, slik at også våre liv kan peke på deg. Hjelp oss så vi ikke mister motet, men følger i dine spor og forvandles til å ligne mer på deg. Takk for at vår salighet ene og alene hviler på deg. Hjelp oss å stole på det. Jesus, du er nær oss nå og alltid. Bær våre liv. Amen.

Utdrag:

”Salige er de som er fattige i ånden, for himmelriket er deres,” sa Jesus. Jeg tror ikke disiplene skjønnte hva han mente, da de hørte disse ordene. Jeg tror de så forskrekket på hverandre, og lurte på hva i all verden de hadde gjort som kunne få Jesus til gi dem en slik utrolig gave...

Men sakte, men sikkert må sannheten ha gått opp for dem, når de fulgte han ned fra høyden igjen og så alt det utrolige han gjorde. Så hvordan han åpnet døren til Guds rike for stadig nye mennesker. Sakte, men sikkert må de ha skjönt at den salighet som Jesus gir, ikke dreier seg om dem og hva de hadde gjort, eller oss og hva vi har gjort, men at saligheten fra Gud ene og alene dreier seg om Jesus Kristus og det han har gjort for oss. Han er den eneste som kan gjøre oss salige. Han er den eneste som har makt til å åpne Guds himmel for oss.

Den som er fattig, vet at han eller hun trenger andres hjelp for å overleve. Den som er fattig i ånden, vet at han eller hun ikke engang kan kjøpe saligheten med sine egne prestasjoner eller åndelighet, men bare ta den imot som en gave. Så fattige var helgenene. De sørget over sin egen tomhet, men lot Jesus fylle den. For salige er den som trenger Guds nåde, og som stadig søker etter å bli mer og mer fylt av Guds kjærlighet. Det er dette de hellige har forstått, og det er derfor de er forbilder for oss som ennå er underveis.

Prekentanke:

Innledning – Jeg, en helgen?

”Vil du gjøre oss til helgener, Herre?

Er ikke det et temmelig nytteløst håp,

en tinde å bestige som er altfor høyt oppe i skyene til at det lar seg gjøre?

Jeg, en helgen? Jeg med mitt temperament, mine svakheter og selvmotsigelser?

Det må være en spøk, Herre. Du kjenner jo til de personlige egenskapene mine, alt jeg har

arvet fra forgangne slektsledd av godt eller mindre godt, eller for å si det rett ut: av ondt. [...]

Så hvorfor bryr du deg stadig om meg likevel? [...]”

Denne bønnen er skrevet av Flora Larsson i boken ”Nærmere deg, Herre”. For meg er disse ordene en god veiviser inn i dagens tekster og dagens tema. ”Vil du gjøre oss til helgener, Herre?” spør Flora Larsson med tvil og undring i stemmen. Og jeg griper meg i å nikke, for jeg kjenner meg godt igjen i den tvilen. For hvordan skal vel jeg kunne bli en helgen, et hellig menneske, et salig menneske, jeg som er så merket av denne verden med alle mine nederlag, svakheter og sår? Hvordan kan vel noe menneske egentlig bli en helgen? Hvordan kan vel noe menneske egentlig bli salig?

Hvordan skal vel jeg bli et hellig menneske som er så merket av denne verden med alle mine nederlag, svakheter og sår?

Det er dette det dreier seg om i dag. Jesu ord til oss på Allehelgensdag handler nettopp om det å være salig. ”Salige er de som er fattige i seg selv” – ”Salige er de som sørger” – ”Salige er de rene av hjertet”. Spørsmålet er: Hvordan kan et menneske bli salig?

Drømmen om jordisk lykke

Selve ordet ”salig” brukes ikke så ofte nå til dags. Det føles nok for mange litt gammeldags, tror jeg. Utgått på dato. Men når det likevel brukes, så mener man ofte det å være kjempelykkelig, henrykt eller å ha det helt fullkomment. Å være salig er med andre ord å oppleve «Lykken med stor L». Og lykke er vi mange som drømmer om...

Jeg spurte en gang en gruppe konfirmanter om hvem forbildene deres var. Og før de fleste av dem hadde rukket å tenke seg om engang – så kom det spontant og samtidig fra to av guttene: ”Kjell Inge Røkke”. Og etter at de hadde fått litt lenger tid, foreslo ei jente: ”Kim Kardashian”. Flere svar fikk jeg ikke.

Salige er de unge.

Salige er de vakre.

Salige er de rike.

Salige er de som er populære.

Salige er de slanke.

Salige er de som vinner.

Kjell Inge Røkke og Kim Kardashian. Den ene kjent for sin enorme, selvgjorte formue. Den andre for sitt sexy utseende og sin høye kjendis-status. Dette er ungdommenes forbilder og idoler i dag, og de er ikke alene. For vi lever i en tid hvor heltene er de rike og mektige, de pene og perfekte. Du trenger bare å åpne avisen eller skru på TV-en, så stråler det imot deg: Salige er de unge. Salige er de vakre. Salige er de rike. Salige er de som er populære. Salige er de slanke. Salige er de som vinner.

Drømmen om lykken lever i beste velgående i de fleste av oss, drømmen om å bli salig her og nå. Og veien til lykken går gjennom egne prestasjoner, eget utseende, egen suksess. Den som vil bli salig, må være sin egen lykke smed...

En himmelsk salighet

Men Jesus sier: «Salige er de som er fattige i ånden, for himmelriket er deres. Salige er de som sørger, for de skal trøstes. Salige er de ydmyke, for de skal arve jorden. Salige er de som hungre og tørster etter rettferdigheten, for de skal mettes.»

På en høyde i Galilea forsøker Jesus å vise for disiplene hvem som er salige for Gud. Ja, mer enn det. Jesus erklærer at noen er salige. Men det er noe merkelig med det han sier, for han ikke nevner de rike, de unge eller vakre med ett eneste ord. I stedet nevner Jesus de som i verdens øyne er ulykkelige: de fattige, de sorgende, de som hungre og tørster etter rettferdigheten, de som blir forfulgt...

Disse ordene fra Jesus har til alle tider gitt håp og styrke til undertrykte og forfulgte. Håp om at de midt i motgang og forfølgelse ikke er glemt av Gud. For Gud står alltid på de undertryktes side. Der mennesker tråkkes ned, der liv legges øde, der menneskeverdet krenkes, der krenkes også Gud. Gud har valgt side. Gud kjemper en innbitt kamp mot det onde. Tro aldri noe annet.

Likevel sier ikke Jesus at alle ulykkelige, fattige og sørgende automatisk, så å si gjennom sin egen ulykke, får salighet fra Gud. Nei, det Jesus sier er at ekte salighet, den salighet som Gud gir, har ingenting med jordisk lykke eller menneskelig suksess å gjøre. Det dreier seg ikke om forholdet til andre mennesker. Det dreier seg utelukkende om forholdet til Gud. Å være salig er å høre til i Guds store sammenheng, det er å ha en plass i Guds rike, å være et Guds barn i denne verden.

Helt ufortjent får disiplene saligheten fra Gud lagt i sine tomme hender.

Ufortjent salige

«Ingenting er gratis», heter det visstnok. Alt har sin pris. Du får ikke fortjeneste uten innsats. Du får ikke lønn uten arbeid. Det er like sikkert som tyngdekraften. Du må vise at du er verdig til å motta andres beundring, respekt, kjærlighet – før du får det. Slik fungerer det i denne verden.

Men slik er det ikke i Guds rike, for i saligprisningene erklærer Jesus noen salige helt uten å begrunne hvorfor. De som får saligheten av Jesus, de fattige i ånden, de ydmyke og de forfulgte, de kan jo ikke vise til prestasjoner eller noe annet som skulle tilsi at de fortjente saligheten. De er verken rike, unge eller pene. Tvert imot, de karakteriseres mer ved sine mangler enn ved sine fortrinn. Men likevel blir de av Jesus erklært salige.

Det gjelder jo ikke minst Jesu egne disipler som hørte disse ordene først. Det var dem han talte til. Jeg ser dem tydelig for meg. En stakkarslig og lurvet gjeng med menn og kvinner som ikke hadde mye å vise til. I hvert fall ikke ennå. Bergprekenen, som dagens evangelietekst er hentet fra, holdt Jesus tidlig i sitt virke. Ennå hadde ikke disiplene utført noen bragder eller tatt noen beslutninger som Jesus kunne belønne dem for. Tvert imot. Og så skjer det utrolige. Tilsynelatende helt uten grunn priser Jesus dem salige. Helt ufortjent får disiplene saligheten fra Gud lagt i sine tomme hender.

Jeg tror de ikke skjønnte noe som helst av det som skjedde. Jeg tror de satt målløse og hørte på Jesu ord. Kanskje tenkte de: "Vil du gjøre oss til helgener, Herre?"

De levendes fest

I dag feirer vi Allehelgensdag. Og Allehelgensdag er kirkens store festdag til minne om alle de som har gått foran. Det begynte med denne lille disippelflokken der oppe på høyden i Galilea. En lurvete liten gjeng som ikke skjønnte hvorfor Jesus erklærte dem salige, men som likevel holdt seg nær til ham og fulgte etter ham. Og siden den gang har mange flere kvinner og menn fulgt etter Jesus og blitt en del fellesskapet, av "de helliges samfunn". Allehelgensdag er dagen for minnes alle disse som har gått foran, og å ta lærdom av deres eksempel.

En naturlig del av det å minnes de som har gått foran, er også å sørge. Mange av oss kjenner denne dagen på sorgen og savnet etter våre kjære, de som vi gjennom årenes løp har måttet skilles fra. Over hele Norge går i dag mennesker ut på kirkegårdene – for å pynte gravene til sine avdøde – for tenne lys – for å minnes – og for å gi rom for savnet.

Men i virkeligheten er ikke Allehelgensdag først og fremst de dødes fest. Allehelgensdag er de *levendes* fest. Det er festen for de som har gått foran og som lever hos Gud, "den store hvite flokk" som apostelen Johannes fikk se i sitt himmelsyn. Og det er ikke bare de hellige kvinner og menn som vi kjenner ved navn og som for all tid er blitt stående som skinnende eksempler på godhet og nestekjærlighet, slik som Moder Theresa og Frans av Assisi. Men det er også alle de talløse enkle, alminnelige menneskene som opp gjennom tidens løp i kjærlighet har viet sine liv til Gud og til sin neste. Helt vanlige mennesker som er anonyme for de aller fleste, og som bare blir husket av de som fikk lære dem å kjenne og som fikk motta Guds omsorg gjennom dem. I dag på Allehelgensdag bøyer vi oss i takknemlighet over Guds gode gaver til oss gjennom disse hellige kvinner og menn, og samtidig jubler vi i glede og forventning over muligheten til en gang å samles med dem i Guds rike.

*Det er nesten som om Gud på
Allehelgensdag trekker en flik av
vår grå hverdag til side og
åpenbarer for oss det lysende
målet der fremme.*

Det er nesten som om Gud på Allehelgensdag trekker en flik av vår grå hverdag til side og åpenbarer for oss det lysende målet der fremme. Vi får gløtte inn i de himmelske saler og gjenkjenner blant englene, ansiktene til dem vi savner og er så glade i. Og fra tronen stråler himmellyset mot oss, Jesus smiler og inviterer også oss hjem til seg.

De helliges samfunn

Jeg har lest om et berømt maleri av nattverden. Det er malt av en av de store, klassiske kunstnerne (selv om jeg har glemt navnet på ham) og er å finne i et lite kloster i Italia. Men det som er spesielt med dette maleriet, og det som gjorde inntrykk på meg da jeg leste om det, det er at maleriet er malt i full størrelse på veggen i klosterets spisesal. På bildet sitter Jesus og disiplene og spiser, men fordi maleriet er i full størrelse, er det nesten umulig å se hvor maleriet begynner og rommet slutter. Spisebordet i spisesalen står i forlengelsen av maleriet, og fortsetter tilsynelatende inn i maleriet, slik at munkene i dette klosteret sitter til bords med Jesus og disiplene ved hvert eneste måltid.

For meg er dette et godt bilde på hva Allehelgensdag vil vise oss og invitere oss inn i. I inn i ”de helliges samfunn”. Slik er det nemlig å høre til i Guds store sammenheng, å ha en plass i Guds rike allerede her og nå. Allerede her og nå får vi sitte til bords med Jesus og disiplene og alle de andre som har gått foran og som sitter hos Herren nå. Vi sitter alle ved samme bord, nattverdbordet, for nattverdbordet er langt, det når helt inn i himmelen. Men det er ikke bordet som binder oss sammen, men Han som sitter i midten, Jesus Kristus som gir seg selv til alle sine barn, for at alle som tar imot ham, skal få liv og salighet.

Salige på grunn av Jesus

”Salige er de som er fattige i ånden, for himmelriket er deres.”

Jeg tror ikke disiplene skjønnte hva Jesus mente, da de hørte disse ordene. Jeg tror de så forskrekket på hverandre – og lurte på hva i all verden de hadde gjort som kunne få Jesus til gi dem en slik utrolig gave...

Men sakte, men sikkert må sannheten ha gått opp for dem, når de fulgte han ned fra høyden igjen og så alt det utrolige han gjorde – så hvordan han åpnet døren til Guds rike for stadig nye mennesker – alle utstøtte og nedbrutte – alle tollere og syndere – alle som ikke hadde noe annet å klamre seg til i verden enn Guds nåde. Til og med en morder som fortjente den dødsstraffen han fikk – til og med han fikk saligheten i gave – da han vente seg til Jesus.

Sakte, men sikkert må sannheten ha gått opp for disiplene – nemlig at den salighet som Jesus gir – ikke dreier seg om dem og hva de hadde gjort – eller oss og hva vi har gjort – men at saligheten fra Gud ene og alene dreier seg om Jesus Kristus og det han har gjort for oss. Han er den eneste som kan gjøre oss salige. Han er den eneste som har makt til å åpne Guds himmel for oss. Han er den eneste som kan ta oss inn i Guds store sammenheng som sine elskede barn.

*Den salighet som Jesus gir –
dreier seg ikke om oss og hva vi
har gjort, men ene og alene om
Jesus og det han har gjort for
oss.*

”Salige er de som er fattige i ånden, for himmelriket er deres.” Den som er fattig – vet at han eller hun trenger andres hjelp for å overleve. Den som er fattig i ånden – vet at han eller hun ikke engang kan kjøpe saligheten med sine egne prestasjoner eller åndelighet – men bare ta imot den – som en gave. Så fattige var helgenene. De sørget over sin egen tomhet – men lot Jesus fylle den. For salige er den som trenger Guds kjærlighet og nåde – og som stadig søker etter å bli mer og mer fylt av Guds nærvær. Det er dette de hellige har forstått – og det er derfor de i dag på Allehelgensdag og alle dager er forbilder for oss som er underveis.

Avslutning – ”Helgener”

”Vil du gjøre oss til helgener, Herre?” spør Flora Larsson. Og svaret er: Ja! Det er nettopp det han vil – for det er det bare han som kan. Jesus elsker deg og meg så høyt – at han gjør det bare han kan klare – for at vi skal få leve sammen med Gud for alltid. Jesus åpner døren til himmelen og til saligheten også for oss – og inviterer oss inn til festen og gleden i Guds rike. Og alt vi trenger å gjøre – er bare å ta imot.

Hvordan kan et menneske bli salig?

Salige er de som trenger Guds kjærighet og nåde – og som tar imot Jesus Kristus – for himmelriket er deres.